

Vážený pan
JUDr. Stanislav Křeček
veřejný ochránce práv
Údolní 39
602 00 Brno

Č.j.: ČIŽP/RDT/2021/24

Vyřizuje: Ing. Lukáš Kůs
Telefon: 222 860 230

Datum: 11.1.2021

Vážený pane doktore,

dne 16. 12. 2020 jsem obdržel Váš dopis (č.j. KVOP-53104/2020, ze dne 16. 12. 2020), kterým jste mě informoval o zahájení Vašeho šetření ve věci úniku závadných látek do řeky Bečvy dne 20. 9. 2020. Za tímto účelem jste oslovil s konkrétními dotazy také oblastní inspektoráty České inspekce životního prostředí (dále také „ČIŽP“ nebo „inspekce“) v Brně a v Olomouci.

Dovolte, abych na úvod naší vzájemné komunikace uvedl, že ČIŽP má celorepublikovou působnost. Územní členění působnosti oblastních inspektorátů ČIŽP, včetně jejich činnosti při řešení jednotlivých kauz, je plně záležitostí řešenou vnitřními předpisy ČIŽP, nikoli obecně závaznými předpisy České republiky a kompetence inspektorů jsou stejné v rámci celé ČR. Jednotlivé oblastní inspektoráty ČIŽP nejsou samostatnými organizačními jednotkami (nemají samostatnou právní subjektivitu). K tomu navíc uvádím, že od počátku řešení havárie na významném vodním toku Bečva dne 20. 9. 2020 spolu oba oblastní inspektoráty vzájemně velmi úzce komunikují a spolupracují. A to i s ředitelstvím ČIŽP, s nímž jsou jejich jednotlivé kroky průběžně konzultovány.

S ohledem na výše uvedené odpovídám na Vámi uvedené dotazy a požadavky na informace z úrovně ředitelství ČIŽP.

(1) Kdo a kdy Vás o havárii jako první informoval.

První informaci o havárii na Bečvě obdržela Česká inspekce životního prostředí dne 20. 9. 2020 ve 12:07 hod. od Hasičského záchranného sboru.

(2) Jaké kroky a kdy – Oblastní inspektorát ČIŽP OI Brno a ČIŽP OI Olomouc po zjištění havárie provedl. Prosím o zaslání kopií záznamů o těchto krocích.

Mimo jiné i vzhledem ke skutečnosti, že ve Vašem dopise není vyspecifikováno období, za které má inspekce uvést jednotlivé kroky, které učinila po zjištění havárie, uvedeme jejich shrnutí.

Česká inspekce životního prostředí po nahlášení havárie provedla:
od 20. 9. do 25. 9. 2020

- místní šetření v úseku toku zasaženém havárií (včetně úkonů předcházejících kontrole dle zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), v platném a účinném znění (dále také „kontrolní řád“)
- odběr vzorků vody v toku a odběr vzorků uhynulých ryb
- odběr vzorků odpadních vod z vybraných výustí a odběr sedimentu
- účast na koordinačních jednáních v rámci zmáhání havárie
- zadání analýz odebraných vzorků
- konzultace s odborníky a experty
- zahájení kontroly dle kontrolního řádu u konkrétního subjektu
- předání všech zjištěných skutečností Policii ČR
- komunikace s médii

od 26. 9. 2020 do 16. 12. 2020 (tedy do dne doručení Vaší žádosti)

- zahájení dalších kontrol dle kontrolního řádu
- průběžné provádění úkonu v rámci již zahájených kontrol
- šetření následně oznámených událostí na významném vodním toku Bečva
- odběr vzorků odpadních vod a zadání analytických rozborů těchto vzorků
- konzultace s odborníky a experty
- snímkování vybraného úseku toku zasaženého havárií pomocí dronu
- jednání s Policií ČR a poskytování vyžádané součinnosti dle § 8 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“)
- jednání a předání podnětu Krajskému úřadu Zlínského kraje ke změně povolení k vypouštění odpadních vod do vod povrchových konkrétního subjektu
- vyřizování žádostí o informace v rámci zákona č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů
- komunikace s médii

Záznamy a dokumenty, které byly případně pořizovány z jednotlivých výše uvedených kroků prováděných ČIŽP v rámci řešení havárie na řece Bečvě jsou součástí jednotlivých spisů týkající se této kauzy. Vzhledem ke skutečnosti, že ČIŽP (mj. v rámci výzvy k součinnosti dle § 8 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)) předala Policii ČR veškeré své poznatky obsažené ve Vámi poptávaných dokumentech, nemůžeme Vám s ohledem na § 8 odst. 7 trestního řádu tyto dokumenty v současné době poskytnout. Jakmile pominou důvody k zachování mlčenlivosti je inspekce připravena Vám poskytnout kopie veškerých dokumentů obsažených v předmětných spisech.

(3) Který vodoprávní úřad řídil práce při zneškodňování havárií ve smyslu § 41 odst. 3 vodního zákona.

Práce při zneškodňování havárie řídily ty vodoprávní úřady, na jejichž území se v daném časovém úseku projevovaly následky kontaminace, tzn. vodoprávní úřad Městského úřadu

Valašské Meziříčí a Městského úřadu Hranice. S těmito úřady také inspekce spolupracovala při řešení havárie na Bečvě.

(4) Který subjekt zajišťoval účelový monitoring jakosti povrchových vod ve smyslu § 10 odst. 5 vyhlášky č. 450/2005 Sb.

Ze znění Vámi uvedeného ustanovení vyplývá, že podrobnosti tohoto monitoringu určí podle potřeby vodoprávní úřad v rámci řízení prací při zneškodňování havárie. Tento dotaz je tedy určen na příslušné vodoprávní úřady, které řídily práce při zneškodňování havárie.

(5) Jakým způsobem jste komunikovali s dalšími dotčenými subjekty (Hasičský záchranný sbor, Povodí Moravy, s. p., rybáři, vodoprávní úřady na úrovni obcí s rozšířenou působností i na krajské úrovni).

Při řešení havárie (zj. v první dny havárie) probíhala komunikace ze strany ČIŽP především telefonicky, mailem nebo v rámci osobních jednání přímo v lokalitách zasažených havárií, a to se všemi Vámi uvedenými subjekty. V dalším období přibyla také písemná komunikace (prostřednictvím zasílání do datových schránek zúčastněných stran).

(6) Dle jakých právních předpisů Oblastní inspektorát ČIŽP Olomouc při odstraňování havárie a zajišťování důkazů pro zjištění původce havárie postupoval.

V první řadě je nezbytné uvést, že ČIŽP havárie neodstraňuje, jelikož k tomu není ze zákona zmocněna. ČIŽP dle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů, poskytuje spolupráci dle § 112 odst. 1 písm. d) vodního zákona vodoprávnímu úřadu, který právě dle § 41 odst. 3 téhož zákona řídí práce na zneškodňování havárie.

ČIŽP tedy v rámci řešení havárie na Bečvě a zajišťování důkazů postupovala (vedle Policie ČR) podle následujících právních předpisů:

- zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů
- vyhláška č. 450/2005 Sb., o náležitostech nakládání se závadnými látkami a náležitostech havarijního plánu, způsobu a rozsahu hlášení havárií, jejich zneškodňování a odstraňování jejich škodlivých následků
- zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci).

(7) Spatřujete v současné právní úpravě nedostatky bránící efektivnímu řešení obdobných situací (ve vztahu k úpravě vzájemné koordinace postupů a předávání informací mezi jednotlivými složkami, které se podílejí na odstraňování havárií na vodních tocích a na zajišťování důkazů pro zjištění původce havárie)?

ČIŽP nepřísluší v dané věci komentovat současnou právní úpravu, nicméně vítá iniciativu Ministerstva životního prostředí, které avizovalo, že chystá určitá zpřesnění právně ve Vámi uváděné úpravě vzájemné koordinace postupů a předávání informací mezi jednotlivými složkami, které se podílejí na odstraňování havárií na vodních tocích a na zajišťování důkazů pro zjištění původce havárie a také v jednoznačném vymezení kompetencí jednotlivých institucí. ČIŽP je v této souvislosti připravena aktivně poskytnout své praktické poznatky z řešení havárií na vodách.

(8) Provádí v současné době Váš inspektorát kontroly hypotetických znečišťovatelů vodního toku v dotčené lokalitě? Pokud ano, na dodržování jakých právních předpisů jsou zaměřené? Činí případně další kroky?

ČIŽP v současné době provádí kontroly znečišťovatelů vodního toku v dotčené lokalitě, a to plně v souladu s kontrolním řádem, ve znění pozdějších předpisů. Kontroly jsou zaměřeny na dodržování zákona č. 254/2001 Sb., o vodách (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů a dále zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezení znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci).

(9) Jedná se dle Vašeho názoru o ekologickou újmu ve smyslu zákona č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmy a o její nápravě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů?

Šetření tohoto případu není zatím ukončeno, není znám původce a není ani uzavřeno to, k jakým porušením jakých právních předpisů došlo. Proto v současné chvíli nelze zcela jednoznačně označit (ale ani vyloučit) danou událost za ekologickou újmu ve smyslu zákona č. 167/2008 Sb., o předcházení ekologické újmy a o její nápravě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o ekologické újmě“), resp. zda se jedná o ekologickou újmu, na kterou se tento zákon vztahuje. V § 1 odst. 2 zákona o ekologické újmě je uvedeno, že tento zákon se vztahuje na ekologickou újmu nebo bezprostřední hrozbu jejího vzniku, jsou-li způsobeny

- a) provozní činností uvedenou v příloze č. 1 k tomuto zákonu, nebo
- b) provozní činností neuvedenou v příloze č. 1 k tomuto zákonu, za předpokladů stanovených v § 5 odst. 2.

V současné chvíli ovšem není možné, mimo jiné bez zjištění příčiny havárie, jednoznačně konstatovat, zda se jednalo o provozní činnost uvedenou buď v příloze č. 1 nebo provozní činnost jinou, ovšem za předpokladu naplnění všech podmínek uvedených v § 5 odst. 2 zákona o ekologické újmě, mj. předpokladu, že existuje příčinná souvislost mezi provozní činností provozovatele, která je vykonávána v rozporu s právními předpisy, a vznikem nebo bezprostřední hrozbou ekologické újmy uvedené v písmenu.

(10) Kterým orgánům jste případně dali podnět k prošetření věci v rámci jejich působnosti (např. stavebnímu úřadu k posouzení dodržení stavebně-právních předpisů).

ČIŽP v souvislosti s řešením havárie na Bečvě zaslala dne 11. 12. 2020 dopis Krajskému úřadu Zlínského kraje č.j. ČIŽP/47/2020/12308, a to konkrétně v souvislosti s povolením k nakládání s vodami, které má vydáno jeden z kontrolovaných subjektů - vypouštění odpadních vod s obsahem zvláště nebezpečných závadných látek do vod povrchových.

Vážený pane doktore, rád bych Vás na závěr svého dopisu ujistil, že Česká inspekce životního prostředí se od první chvíle, kdy jí byla nahlášena havárie a kdy se aktivně zapojila do spolupráce při jejím zmáhání a následně i šetření, snaží využít maximálním možným způsobem veškerých svých kompetencí a zdrojů, jak personálních, tak i technických, a současně dodržet veškeré související právní předpisy, kterými se musí v této kauze řídit. Primárním zájmem inspekce je zjištění původce této havárie na významném vodním toku. Tomuto zájmu podřizuje veškeré své kroky a s tím související činnost, včetně maximálního možného informování veřejnosti, politiků a médií.

S pozdravem

Ing. Erik Geuss, Ph.D.
ředitel ČIŽP
(podepsáno elektronicky)